

MUNKAÉRTÉK PREFERENCIÁK A BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM HALLGATÓI KÖRÉBEN

MÜLLER-FÁBIÁN ANDREA

Abstract: Our research investigated the work- and carrier-related preferences of students attending different specializations (e.g., sociology, social work, psychology, law, theology, etc.) at the Babes-Bolyai University from Cluj-Napoca, Romania. Our sample included students from both the Hungarian and Romanian study lines of this multicultural university. In our investigation we relied on the following research instruments: the Super work-value questionnaire under its adapted form (CsepeI and Somlai, 1978) and a questionnaire relating to students' work-recruitment and carrier-related motivations which was previously applied in practice by the University of Debrecen. In our investigation took part 161 students, 55% of them being Hungarian and 45% of them having Romanian nationality. The majority of the students were female.

The results show that in the case of work-related preferences, Hungarian students attach higher importance to diversity, autonomy and altruism, while students with Romanian nationality appreciate more than their Hungarian counterparts the material benefits of work and the role of guidance at the workplace. On the level of the pooled sample the common factors are represented by power, freedom, self-expression and safety. We appreciate that the appearance of the freedom factor should be judged as a positive sign, since it involves, besides diversity and autonomy, the importance of creativity as well.

Keywords: work-related preferences, carrier options, students' recruitment, value orientation, value preferences

DOI: 10.19055/ams.2013.4/10/3

BEVEZETÉS

Jelen tanulmány a Debreceni Egyetem Egészségügyi Karával közösen végzett, TÁMOP 4.2.2-B pályázat által támogatott "Hallgatói munkaérték preferenciák és iskolai egészség-

magatartás nemzetközi összehasonlító vizsgálata magyarországi, romániai és ukrainai mintán" elnevezésű kutatási projekt keretében, kolozsvári egyetemi hallgatók körében végzett munkaérték preferenciákkal kapcsolatos vizsgálat eredményeit összegzi.

A vizsgálat a Kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem négy karának hallgatói munkaérték preferenciájára, pályaválasztására valamint a hallgatók rekrutációjára terjedt ki. Célja a szociológiai és szociális munka, bölcsészettudományi, művészeti, neveléstudományi, pszichológiai, társadalomtudományi, jogi politikai, közigazgatási, európai és teológiai, egyházi, vallási karok hallgatóinak sajátos, munkával kapcsolatos értékorientációjának bemutatása, a magyar és román anyanyelvű hallgatók értékrendjében jelentkező sajátosságok feltárása.

A BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM FŐBB

Annak érdekében, hogy átfogóbb képet alkothassunk arról, hogy milyen városban, milyen egyetemen élnek/járnak a vizsgálatban szereplő hallgatók, fontosnak tartjuk pár mondat erejéig bemutatni Kolozsvárt és a Babeş-Bolyai Tudományegyetemet.

Kolozsvár Erdély legrégibb és Románia egyik legnépesebb városa, Kolozs megye székhelye, megyei rangú város. Lakosainak száma a 2011-es népszámlálás adatai szerint 309136 fő. Ebből román 247548 (80,07%), magyar 49 375 (15,97%), német 520 (0,16%), roma 3274 (1,05%), zsidó 159 (0,05%), egyéb nemzetiségű 2049 (0,66%) és nem nyilatkozott 6211 (2%) (Comisia judeţeană pentru recensământul populaţiei şi al locuinţelor, judeţul cluj, 2012).

Az erdélyi magyar művelődési, s ezen belül az irodalmi és művészeti, valamint tudományos élet központja. Magyar színháza, operája, magyar nyelven is működő egyeteme, főiskolái, könyvkiadói, rádió- és tévéstudiói vannak, a városban több folyóirat és újság jelenik meg magyarul (Asztalos, 2013).

Történelme folyamán Kolozsvár mindig fontos iskolaváros volt, iskolái századokon át szellemi kincsekkel árasztották el egész Erdélyt (ibidem, 2013).

1581-ben Báthory István erdélyi fejedelem alapította Kolozsvár első felsőfokú iskoláját, a jezsuita kollégiumot.

A mai értelemben vett tudományegyetem 1872 októberétől működik Kolozsváron (Eötvös József és Pauler Tivadar kultuszminiszterek törvényjavaslatára alapján négy karal indított: bölcsész, matematikai-természettudományi, jogi és orvosi (Sipos, 2013).

A Romániában érvényben lévő egyetemi besorolások alapján a Babeş-Bolyai Tudományegyetem kutatóegyetem. Az egyetemen 21 viszonylag önálló kar működik, a három erdélyi történelmi nyelv alapján tanulmányi tagozatokra oszlik (román, magyar és német). Körülbelül 45000-re tehető a hallgatók létszáma, és több mint 1500 egyetemi oktatója van. Összesen 262 akkreditált alapképzési program működik az egyetemen, amiből 72 alapképzési program magyar tagozaton (www.ubbcluj.ro).

A MINTA BEMUTATÁSA

A vizsgálatban szereplő hallgatók egy nagyvárosban, Erdély kulturális fővárosában, és egyben legelismertebb egyetemén tanulnak.

A kiválasztási eljárás módja az volt, hogy az adott szak minden II. éves nappali tagozatos hallgatója meghívást kapott a vizsgálatban való részvételre. A méréseket azokkal a hallgatókkal végeztük el, akik eleget tettek ennek a meghívásnak. A vizsgálatban összesen 161 egyetemi hallgató vett részt, amiből 88 magyar nemzetiségű (54,7%) és 73 román nemzetiségű (45,3%) volt. (1. táblázat) A magyar nemzetiségűek közül 18,39%-uk férfi és 81,61%-uk nő. Hasonló az arány a román nemzetiségűek esetében is, hiszen közülük 87,1% nő és 12,9% férfi. Életkorukat tekintve 19-49 év közöttiek.

1. táblázat: A vizsgált populáció nemzetiség szerinti megoszlása

Nemzetiség	Fő	Százalék (%)
magyar	88	54.7
roman	73	45.3
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

A vizsgálat eszközei a következők voltak: A SUPER-féle fejlődésemélet és a munkaérték kérdőív Csepeli- Somlai-féle adaptált változata (Csepeli és Somlai, 1978) és egy pályarekrutációval és pályamotivációval kapcsolatos kérdőív (a kérdőívet a Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programja beválogatási eljárásához alkalmazták, ez került adaptálásra).

A vizsgálatban résztvevő 161 személyből 93 (57,8%) a szociológia és szociális munkás képző kar hallgatója, 27 (16,8%) a bölcsész tudományi, művészeti kar hallgatója, 17 (10,6%) társadalomtudományi, jogi kar hallgatója, 20 (12,4%) a teológia, egyházi, vallási kar hallgatója, míg 4 hallgató (2,5%) nem tüntette fel, hogy milyen kar hallgatója. (2. táblázat)

A vizsgálati mintát alkotó szociológia és szociális munkás képző kar 93 hallgatója közül 57 román szakon és 36 magyar szakon járt. A 27 bölcsész tudományi, művészeti kar hallgatója közül 26 magyar szakos és 1 román szakos hallgató volt. A vizsgálatban résztvevő 17 társadalomtudományi, jogi kar hallgatói közül 15 magyar szakos és 2 román, míg a 20 teológia, egyházi, vallási kar hallgatói közül 9 magyar szakon és 11 román szakon tanuló hallgató volt.

A vizsgálatban résztvevő hallgatók 19,3%-a Kolozsváron, 1,9% Fővárosban, 19,3% Megyeszékhelyen, 32,9%-uk más városban, 19,3% falun és 3,7%-uk külföldön (Magyarországon) járt iskolába. (3. táblázat)

2. táblázat: A vizsgált populáció kar/intézet szerinti megoszlása

Kar/intézet	Fő (az egész tanulmányban)	Százalék (%)
Szociológiai és szociális munka	93	57.8
Bölcsészettudományi, művészeti	27	16.8
Társadalomtudományi, jogi	17	10.6
Teológiai, egyházi, vallási	20	12.4
hiányzó adat	4	2.5
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

3. Táblázat: A vizsgált populáció általános iskola helye szerinti megoszlása

Iskola helye	Fő	Százalék (%)
Főváros	3	1.9
Kolozsvár	31	19.3
Megyeszékhely	31	19.3
Egyéb város	53	32.9
Falu	31	19.3
Külföld (Magyarország)	6	3.7
Egyéb	5	3.1
Hiányzó adatl	1	.6
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

A vizsgálati minta 1,8%-a fővárosi iskolába járt, amiből 0,6% magyar nemzetiségű, és 1,2% román nemzetiségű egyetemi hallgató. A 19,3% Kolozsváron járó hallgató közül 6,8% magyar és 12,5% román; a 19,3% megyeszékhelyen járó hallgató 12,5%-a magyar és 6,8%- a román; a 33,1% más városban járó hallgató közül 15,6% magyar és 17,5% román anyanyelvű. (4. táblázat)

4. Táblázat: Hol járt általános iskolába nemzetiség szerint (szám, % megoszlás)

Hol járt általános iskolába	Nemzetiség					
	magyar	%	román	%	összesen	
Főváros	1	0.62	2	1.25	3	1.87
Kolozsvár	11	6.87	20	12.5	31	19.37
Megyeszékhely	20	12.5	11	6.87	31	19.37
Egyéb város	25	15.62	28	17.5	53	33.12
Falu	21	13.12	10	6.25	31	19.37
Külföld (Magyarország)	6	3.75	0	0	6	3.75
Egyéb	3	1.87	2	1.25	5	3.125
összesen	87	54.37	73	45.62	160	100

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

A vizsgálat során kiderült, hogy a résztvevők 80,7%-a önkormányzati, állami fenntartású általános iskolába járt, míg 10%-uk az egyház által támogatott általános iskolába járt. (5. táblázat)

5. Táblázat: Milyen fenntartású volt az általános iskola

Milyen fenntartású volt az általános iskola	Fő	Százalék (%)
önkormányzati, állami	130	80.7
egyházi	10	6.2
alapítványi, magán	1	0.6
magyar	14	8.7
egyéb	4	2.5
hiányzó adat	2	1.2
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

Amint az alábbi táblázatban (6. táblázat) látható, hasonló az eloszlás az önkormányzat által fenntartott általános iskolába járó magyar és román hallgatók között (39,6%-a a magyar hallgatóknak és 42,1%-a a román hallgatóknak tanult ilyen típusú iskolában).

6. Táblázat: Milyen fenntartású volt az általános iskola nemzetiség szerint (szám, %-os megoszlás)

Milyen fenntartású volt az általános iskola	Nemzetiség					
	magyar	%	román	%	összesen	
önkormányzati, állami	63	39,6	67	42,13	130	81,76
egyházi	9	5,66	1	0,61	10	6,28
alapítványi, magán	0	0	1	0,61	1	0,62
magyar	14	8,8	0	0	14	8,80
egyéb	1	0,61	3	1,88	4	2,51
összesen	87	54,71	72	45,29	159	100

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

A középiskola típusa szempontjából a legtöbb hallgató gimnáziumban végzett (80%), és ez érvényes mind a magyar mind a román hallgatók esetében (42,1% illetve 38,9%) (7. táblázat)

7. Táblázat: Milyen jellegű középiskolába járt nemzetiség szerint (szám, %-os megoszlás)

Milyen jellegű középiskolába járt	Nemzetiség					
	ma- gyar	%	ro- mán	%	összesen	
szakmunkásképző	2	1,25	2	1,25	4	2,51
szakközépiskola	13	8,17	3	1,88	16	10,06
gimnázium	67	42,13	62	38,99	129	81,15
egyéb	5	3,14	5	3,14	10	6,28
összesen	87	54,71	72	45,29	159	100

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

A hallgatók 22,4%-a Kolozsváron, míg 43,5%-uk más városban érettségizett, de akadtak olyanok is, akik a falut jelölték be érettségi vizsgájuk helyszínéül (2,5%). (8. táblázat)

8. Táblázat: Melyik településen érettségizett?

Melyik településen érettségizett?	Fő	Százalék (%)
Főváros	3	1.9
Kolozsvár	36	22.4
Megyeszékhely	31	19.3
Egyéb város	70	43.5
Falu	4	2.5
Külföld (Magyarország)	5	3.1
Egyéb	10	6.2
Hiányzó adat	2	1.2
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

9. Táblázat: Melyik településen érettségizett nemzetiség szerint (szám, %-os megoszlás)

Melyik településen érettségizett	Nemzetiség					
	magyar	%	román	%	összesen	
Főváros	2	1,25	1	0,61	3	1,88
Kolozsvár	16	10,06	20	12,57	36	22,64
Megyeszékhely	20	12,57	11	6,91	31	19,49
Egyéb város	43	27,04	27	16,98	70	44,02
Falu	3	1,88	1	0,61	4	2,51
Külföld (Magyarország)	4	2,51	1	0,61	5	3,14
Egyéb	0	0	10	6,28	10	6,28
összesen	88	55,3	71	44,65	159	100

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

Mind a magyar-, mind a román nemzetiségű hallgatók többsége nem Kolozsváron, hanem más városban érettségizett (27%, 16,9%). Érdekességképpen meg kell említenünk annak a román nemzetiségű hallgatónak az esetét, aki azt jelölte be, hogy külföldön, Magyarországon érettségizett, azonban nem magyarul. (9. táblázat)

Az esetek többségében (78,9%) önkormányzati, államilag támogatott iskolában érettségiztek a hallgatók. (10. táblázat)

10. Táblázat: Az érettségit adó iskola fenntartója

Az érettségit adó iskola fenntartója	Fő	Százalék (%)
önkormányzati, állami	127	78.9
egyházi	21	13.0
magyar	9	5.6
egyéb	3	1.9
hiányzó adat	1	.6
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

A továbbiakban láthatjuk, hogy a hallgatók 53,7%-nak van nyelvvizsgálója. Elgondolkodtató az a tény, hogy a román hallgatók több, mint kétszeresének (37,3%) van nyelvvizsgálója a magyar hallgatókhoz viszonyítva (16,4%). (11. táblázat) Feltevődik a kérdés, hogy vajon ez a helyzet azért áll fenn, mert a magyar anyanyelvű hallgatóknak eleve meg kell tanulniuk a románt (ország nyelve), így sokan közülük azt tekintik „idegen nyelvnek” és nem fektetnek hangsúlyt egy világnyelv elsajátítására, vagy ismernek idegen nyelveket, de valamilyen okból kifolyólag nem tartották fontosnak azt, hogy még az egyetemre való jelentkezés előtt nyelvvizsgát szerezzenek.

11. Táblázat: A vizsgált populáció nyelvizsga szerinti megoszlása

Van-e Önnek nyelvvizsgálója?	Nemzetiség					
	magyar	%	román	%	összesen	
igen	26	16,45	59	37,34	85	53,79
nem	61	38,125	12	7,59	73	46,20
összesen	87	38,60	71	44,93	158	100

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

TOVÁBBTANULÁS, A SZAK ÉS AZ EGYETEM VÁLASZTÁSA

A továbbiakban az érdekelt minket, hogy *honnan szereznek tudomást a hallgatók a Babeş-Bolyai Tudományegyetemről*, illetve a választott szakról.

Érdekesen alakultak a válaszok erre a kérdésre: döntő jellegűnek bizonyult 24,2%-uk esetében az, hogy egy ismerősük ilyen szakra jár (ennél a pontnál választották a legtöbben a döntő jelleget). (12. táblázat)

12. Táblázat: Ismerőse jár ilyen szakra

Ismerőse jár ilyen szakra	Fő	Százalék (%)
nem tudja, nem válaszolt	5	3.1
egyáltalán nem	43	26.7
csak kis mértékben	29	18.0
nagy szerepet játszott	29	18.0
döntő mértékű	39	24.2
hiányzó adat	16	9.9
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

A szülőktől kapott információ a választott szakkal kapcsolatosan 41%-nál egyáltalán nem befolyásolta a választást, 25,5%-at csak kis mértékben befolyásolt. (13. táblázat)

13. Táblázat: A szülőktől kapott információ befolyása az adott szak választására

Szülőktől kapott információt	Fő	Százalék (%)
nem tudja, nem válaszolt	4	2.5
egyáltalán nem	66	41.0
csak kis mértékben	41	25.5
nagy szerepet játszott	23	14.3
döntő mértékű	14	8.7
hiányzó adat	13	8.1
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

Az iskolától, tanároktól szerzett információ még kevésbé befolyásolta a választást, 46%-nál nem volt döntő jellegű. (14. táblázat)

14. Táblázat: Az iskolától, tanároktól kapott információ befolyása az adott szak választására

Az iskolától, tanároktól kapott információ	Fő	Százalék (%)
nem tudja, nem válaszolt	3	1.9
egyáltalán nem	74	46.0
csak kis mértékben	42	26.1
nagy szerepet játszott	16	9.9
döntő mértékű	13	8.1
hiányzó adat	13	8.1
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

Az egyetemi nyílt napra 68,9%-uk állította azt, hogy egyáltalán nem befolyásolta választását, döntő jellegűként csupán 0,6%-uk jelölte meg, ami méretéből adódóan szinte elhanyagolható. (15. táblázat)

15. Táblázat: Az egyetemi nyílt napon kapott információt

„Nyílt nap”	Fő	Százalék (%)
nem tudja, nem válaszolt	8	5.0
egyáltalán nem	111	68.9
csak kis mértékben	13	8.1
nagy szerepet játszott	12	7.5
döntő mértékű	1	.6
hiányzó adat	16	9.9
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

A hallgatók többsége, 37,9% azt állította, hogy azért választotta jelenlegi szakját, mivel „így tudja megvalósítani elképzeléseit”. Ennél az állításnál a legmagasabb a döntő jellegű válasz. (16. táblázat)

16. Táblázat: Így tudja megvalósítani elképzeléseit

Így tudja megvalósítani elképzeléseit	Fő	Százalék (%)
nem tudja, nem válaszolt	3	1.9
egyáltalán nem	14	8.7
egy kicsit	22	13.7
nagyrészt	51	31.7
döntően	61	37.9
hiányzó adat	10	6.2
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

Szintén pozitív válasz figyelhető meg az „ismerősei tanácsolták” lehetőségénél, ahol 24,2%-uk azt állította, hogy ez igaz, egy „kicsit”, 24,8%-uk, hogy „nagyrészt” és 14,3%-uk pedig a „döntő módon” lehetőségeket választották.

A következő válaszlehetőségeknél azonban már csak a „nem” lehetőséget választották: „szüleim tanácsolták” (45,3%), „tanárain tanácsolták” (50,3%), „ismerőseim, barátaim ide jelentkeztek” (47,8%) és „máshova nem vetek fel” (70,8%).

Az eredmények azt mutatják, hogy a hallgatók jó része azért választotta a szakot, mert úgy érzi, ez az a szak, ami által megvalósíthatja elképzeléseit.

17. Táblázat: Ezzel a diplomával jól lehet keresni

Ezzel a diplomával jól lehet keresni	Fő	Százalék (%)
nem tudja, nem válaszolt	4	2.5
egyáltalán nem	75	46.6
csak kis mértékben	49	30.4
nagy szerepet játszott	15	9.3
döntő mértékű	6	3.7
hiányzó adat	12	7.5
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

A jelenlegi szak választásával kapcsolatosan a további kérdésekre kapott válaszok még inkább megerősítik, hogy a hallgatók saját elképzeléseik megvalósítása érdekében választották az adott szakot, és nem azért, mert esetleg jól lehetne keresni a szak nyújtotta diplomával (46,6%-uk azt állítja, hogy egyáltalán nem lehet jól keresni az adott szakterületen, lásd 18. Táblázat), s nem is azért, mert esetleg könnyen lehetett bejutni az adott szakra (nem: 53,4%) vagy a felvételi tárgyak a kedvencei közé tartoztak (nem: 50,3%), nem volt felvételi (nem: 62,1%), alacsonyak voltak a követelmények (nem: 59%) és a munkahely támogatása sem játszott szerepelt választásukban (nem: 75,8%) (17. táblázat)

A vizsgálat következő kérdésével arra szerettünk volna választ kapni, hogy *menyire befolyásolták bizonyos tényezők abban, hogy egyetemre jelentkezzen.*

A hallgatók többsége, 60,9% döntő jelentőséget tulajdonított a szakma iránti érdeklődésnek. (18. táblázat)

18. Táblázat: Ez a szakma érdekli

Ez a szakma érdekli	Fő	Százalék (%)
nem tudja, nem válaszolt	1	0.6
egyáltalán nem	6	3.7
csak kis mértékben	12	7.5
nagy szerepet játszott	36	22.4
döntő mértékű	98	60.9
hiányzó adat	8	5.0
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

36%-uk szerint „döntő mértékűnek” jelentőségűnek illetve 36% „nagyra” tekint a karrier felépítésének részeként” tekinti az adott egyetemre való jelentkezést. Amennyiben e két válaszlehetőséget összevonnak, láthatjuk, hogy a hallgatók döntő többsége elengedhetetlennek látja az egyetemre való jelentkezést a karrierépítés szempontjából. A hallgatók 36%-a „döntően” válaszolt arra a kérdésre is, mely szerint „mindenképp diplomát” szeretne szerezni. (19. táblázat)

A hallgatók 31,7% kevésbé tartja vonzóknak a diákéletet, mint befolyásoló tényezőt az adott szak választása szempontjából.

A következő tényezőkre azonban a hallgatók többsége tagadó választ adott: „mind-egy, hogy mit csinál, csak tanuljon” (egyáltalán nem, 62,7%), „egyelőre nem szeretnék főállásban dolgozni” (nem: 41%), „a jelenlegi munkájához szüksége van arra, hogy tanuljon” (egyáltalán nem: 62,7%), „Szülei is diplomások” (egyáltalán nem: 62,7%), „munkahelyi előmenetelhez szükséges (nem: 45,3%).

A kapott eredmények arra engednek következtetni, hogy a hallgatókat nagyrészt a szakmával kapcsolatos érdeklődés, a karrier lehetősége motiválta a szakra való jelentkezésükor.

19. Táblázat: Az egyetem elvégzése a karrierépítés része

Karriere felépítésének a része	Fő	Százalék (%)
nem tudja, nem válaszolt	4	2.5
egyáltalán nem	13	8.1
csak kis mértékben	19	11.8
nagy szerepet játszott	58	36.0
döntő mértékű	58	36.0
hiányzó adat	9	5.6
összesen	161	100.0

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

A vizsgálat következő kérdésére, a *mennyire befolyásolták azt, hogy a Babeş-Bolyai Egyetemet választotta*, kapott válaszok értelmében a hallgatók választása szerint döntő jelentőségű volt az, hogy a BBTE-nek jó híre van (36,6%), a terület legjobb intézménye (36%) illetve 25,5%-nak fontossággal bírt az is, hogy tetszik neki a város. (20. táblázat)

20. Táblázat: mennyire befolyásolták azt, hogy a Babeş-Bolyai Egyetemet választotta

Mennyire befolyásolták azt, hogy a BBTE-t választotta		Személyek száma	Százalék (%)
BBTE jó híre	döntően	59	36,6
BBTE a terület legjobb intézménye	döntően	58	36
Tetszik a város	nagyrészt	41	25,5%

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

Az eredmények azt mutatják, hogy a hallgatók tudatosan döntöttek a jó hírnevű, és a terület legjobb intézményeként elismert Babeş-Bolyai Tudományegyetem választása mellett.

A SZAK RANGSOROLÁSA ÉS AZ EGYETEMI KARRIER

A saját szak rangsorolásakor az egyetem többi szakjához viszonyítva a hallgatók többsége a harmadik legelismertebb szakok közé sorolta azt, amire jár. Az okok, melyek miatt ide sorolták a szakot a következők: hasznosítható ismeretek (39,1%), magas színvonal (32,3%), érdekes tárgyak és ismeretanyag (46,6%), színvonalas oktatás (32,9%), színvonalas oktatók (20,5%), a kialakult jó hírnév (22,4%) valamint a jó tanár-diák viszony (26,1%).

Az egyes szakokkal kapcsolatban gyakran megfogalmazott sztereotípiák felsorolásakor egyiknél sem észleltünk kiemelkedőt. A legmagasabb értéket az „Összetartó csapat, jó a csapatszellem” állításra kaptuk, mely esetében a „kérdezett” szerint az átlag 6,6 (kicsit átlagon felüli érték, ahol 1, az egyáltalán nem jellemző és 10 a teljes mértékben jellemző) míg „mások szerint” 5,6 (ez nominális érték, kicsit átlagon felüli).

Arról, hogy az egyetem közvéleménye hova helyezi a hallgató által választott szakirányt, a vélemények azt mutatják (átlag 6.14), hogy a szak nem tartozik a legkevésbé elismertek közé, de nem is sorolható a legismertebb szakok közé. Ők maguk pedig az egyetem első kilenc szakja közé helyezik sajátjukat. Választási motivációjuk között szerepelnek a következők: értékes tananyag, ismeretanyag (46,6%), hasznosító ismeretek (39,1%), színvonalas oktatás (32,9%), magas színvonal (32,3%), jó tanár-diák viszony (26,1%), a kialakult jó hírnév (22,4%) valamint a színvonalas oktatók (20,5%). (21. táblázat)

21. Táblázat: Az egyetem „közvéleménye” hova helyezi az Ön szakját

Mit, gondol arról, hogy az egyetem „közvéleménye” hova helyezi az Ön szakját	Fő	Minimum	Maximum	Átlag	Szórás
	155	1	10	6.14	2.03
Érvényes	155				

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

A legfontosabb ok, ami miatt úgy gondolják, hogy erre a helyre sorolódik a szakjuk a következők: a „rossz elhelyezkedési esélyek” miatt (22,4%) ezt követi majd a mert „nem ismerik, nem tudják milyen” (13,7%).

Arra a kérdésre, hogy „Mennyire fontosak a következő kijelentések az Ön számára?”, a hallgatók többsége nagyon fontosként jelölte meg „a diplomát”, amit az adott szaknak elvégzése után kap (30,4%), ezt követik a „felkészülni a választott szakmára” (26,1%) valamint a „baráti kapcsolatok” (22,4%). Fontosak továbbá a „jó tanulmányi átlag” (27,3%), TDK- munka (22,4%), „elismerés a diáktársaitól” (21,7%), „kapcsolatokat kialakítani, amelyek később -jól jönnek-” (21,1%), „elismerés a tanároktól” (19,3%), „kihasználni a művelődés lehetőségeit” (19,3%) valamint a „város le-

hetőségei” (18,6%). Három kijelentést tartottak „kicsit fontosnak”: „nyugodt élet, -el- lenni- az egyetemen” (20,5%), „izgalmas élet, bulik” (16,8%) valamint a „külföldi ösztöndíj” (15,5%). (22. táblázat)

22. Táblázat: Mennyire fontosak a következő kijelentések az Ön számára?

Mennyire fontosak a következő kijelentések az Ön számára?		Százalék (%)
A diploma	Nagyon fontos	30,4%
Felkészülni a választott szakmára		26,1%
Baráti kapcsolatok		22,4%
jó tanulmányi átlag	Fontos	27,3%
TDK- munka		22,4%
elismerés a diáktársaitól		21,7%
kapcsolatokat kialakítani, amelyek később „jól jönnek”		21,1%
elismerés a tanároktól		19,3%
kihasználni a művelődés lehetőségeit		19,3%
város lehetőségei		18,6%
nyugodt élet "ellenni" az egyetemen	Kicsit fontos	20,5%
izgalmas élet, bulik		16,8%
külföldi ösztöndíj		15,5%

Forrás: BBTE-DE EK TÁMOP kutatás adatfelvétele

A fenti eredmények azt mutatják, hogy a hallgatók számára fontos az önmegvalósítás és a jó társas kapcsolatok kialakítása.

A jelenlegi helyzetükre és az egyetemi, főiskolai évek alatti céljaikra vonatkozóan azonban nem találtunk kiemelkedő választ. A résztvevők között körülbelül ugyanannyian vettek részt tanulmányi versenyen mint akik nem (21.7%), kevesen vettek részt TDK tevékenységben (19.3%), kevesen tartottak TDK konferencián előadást (6.2%), többen tervezik hogy a jövőben TDK konferencián tartanak majd előadást (11.8%), kevés egyetemistának jelent meg publikációja (3.1%), 7, 5%-a a részt vett valamelyik tanára kutatásában, 15.5%-a tervezi hogy jelentkezik PhD kurzusra, valamint 14.9%-a tervezi csak hogy a jövőben tudományos munkát folytat. 17.4%-a kapott kiemelt tanulmányi ösztöndíjat, 5%-a kapott külföldi ösztöndíjat, 11.8%-a tagja valamilyen diák-szervezetnek és 2.5%-a tagja valamilyen szakkollégiumnak. 3.7%-a tagja valamilyen öntevékeny csoportnak.

A SUPER MUNKAÉRTÉK KÉRDŐÍV FŐBB EREDMÉNYEI

Összehasonlítva a román és magyar hallgatók által kapott válaszokat, szignifikáns összefüggést találtunk a következő szinteken: változatosság, önérvényesítés, irányítás, altruizmus és anyagiak.

A magyar hallgatók esetében nagyobb jelentősége van a szak kiválasztásakor a változatosságnak (magyar: 12.22 átlag, ahol a minimum 3, a maximum érték 15, román: 10.69 átlag), az önérvényesítésnek (magyar: 12.72 átlag, román 11.19 átlag) és az altruizmusnak (magyar: 13.02 átlag, román: 12.27 átlag), mint a román hallgatók esetében.

Az irányítás (román: 11.66 átlag, magyar: 8.91 átlag) és az anyagiak (magyar: 10.73 átlag, román: 11.61 átlag) a román hallgatóknál fontosabbak, mint a magyar hallgatók esetében.

A többi változónál a két csoport átlaga nem különbözik egymástól, tehát ezekben az esetekben nincs különbség a román és magyar hallgatók között (lásd 1. Melléklet).

A továbbiakban a változók csoportosítása és számuk redukálása céljából faktoranalízist végeztünk. A változók közötti összefüggések feltárásával, lehetővé vált a közvetlenül nem megfigyelhető háttérváltozók, faktorok, meghatározása is. Három, eltérő faktorelemzést készítettünk, hiszen fontosnak tartottuk, hogy a magyar-, és román minta faktorai mellett a teljes minta faktorait is feltárjuk. Csak így valósítható meg a magyar- és román minták összehasonlítása.

Az adatok statisztikai feldolgozása során összefüggést találtunk bizonyos faktorok között (lásd 2 Melléklet). Ennek alapján arra következtethettünk, hogy azok a hallgatók, akiknél az altruizmus dominál, fontosnak tartják még a változatosságot, az esztétikumot, a társas kapcsolatokat, az önérvényesítést, a munkateljesítményt és a kreativitást. Érdekes módon azoknál a hallgatóknál, akiknél az anyagiak dominálnak, szintén megjelenik a változatosság, mint fontos faktor, de emellett a függetlenség, a presztízs, az esztétikum, az önérvényesítés, a hierarchia, az irányítás és kreativitás. Azok a hallgatók, akiknél a változatosság dominál, a függetlenséget, a társas kapcsolatokat, az önérvényesítést, a fizikai környezetet, a munkateljesítményt valamint a kreativitást tartják fontosnak.

Fontos megjegyeznünk, hogy teszten belüli kérdésekről van szó, és nem túl erős korrelációk ezek.

A továbbiakban faktoranalízist készítettünk mind a magyar mind a román mintákra illetve a teljes mintára. A „principal component” módszert alkalmaztuk.

A *Bartlett-teszt* azt vizsgálja, hogy a változók az alapsokaságban korrelálatlanok-e (nullhipotézis), azaz azt teszteli, hogy a korrelációs mátrixnak a főatlón kívüli elemei csak véletlenül térnek-e el a nullától.¹ *Kaiser-Meyer-Olkin- (KMO) kritérium* az egyik legfontosabb mérőszám annak megítélésében, hogy a változók mennyire alkalmasak a faktorelemzésre.²

---

1. Sajtos-Mitev, 2006, p.257.

2. ibidem

A magyar minta faktorsúly mátrixai:

1. Faktor

Értékkör	Faktorsúly
Anyagiak	.872
Presztízis	.663
Önérvényesítés	.571
Irányítás	.720
Kreativitás	.436

A preferált értékkörök többségével jellemezhető ez a faktor. Ide tartoznak az anyagiak, a presztízis, az önérvényesítés, irányítás valamint a kreativitás. Ezek azok az értékkörök, melyeket mindenképp el szeretnének érni a hallgatók. Az értékkörök közös lényege talán leginkább a **hatalom** fogalmában foglalható össze.

2. Faktor

Értékkör	Faktorsúly
Szellemi ösztönzés	.872
Függetlenség	.663
Munkával kapcsolatos biztonság	.571
Fizikai környezet	.720

Ez a faktor az elvárt munkával kapcsolatos értékeket tartalmazza. Preferált értékkörök a: szellemi ösztönzés, a függetlenség, a munkával kapcsolatos biztonság valamint a fizikai környezet. A diákok számára motiváló tényezőként ható értékek ezek. Talán a **szabadság** fogalmában foglalható össze.

3. Faktor

Értékkör	Faktorsúly
Altruizmus	.551
Hierarchia	.773
Munkateljesítmény	.715

Leginkább az **önérvényesítés** fogalmában foglalható össze ez a faktor, hiszen megtalálható benne a hierarchia, a munkateljesítmény valamint az altruizmus, mint preferált ér-

tékkörök. Fontosnak tartjuk kiemelni az altruizmus jelenlétét, mely rohanó világunkban egyre kevésbé hangsúlyozódik ki mint munkaértéki preferencia, pedig a segítő szakmának ez elengedhetetlen feltétele. Érdekesnek tartanánk, ha a jövőre nézve nagyobb mintára is kiterjesztenénk a vizsgálatot, hogy ne csak a magyar-román minta közötti hasonlóságokat és eltéréseket tárjuk fel, hanem a különböző szakok hallgatóinak munkaérték preferenciáját is össze tudjuk hasonlítani. Megjegyezzük, hogy Magyarországon már készültek hasonló jellegű kutatások (Fónai, 2009), érdemes lenne majd ezekhez az eredményekhez hasonlítani a későbbi kutatási eredményeket.

4. Faktor

Értékkör	Faktorsúly
Változatosság	.536
Esztétikum	.759
Társas kapcsolatok	.553

Ez a faktor preferált és elutasított értékeket egyaránt tartalmaz. A magyar minta esetében a változatosság, mint elutasított értékkör jelenik meg, míg az esztétikum és a társas kapcsolatok preferált értékkörök. Talán a *szociabilitás* faktor lehetne.

A román minta faktorsúly mátrixai:

1. Faktor

Értékkör	Faktorsúly
Altruizmus	.772
Változatosság	.696
Presztízs	.642
Esztétikum	.528
Társas kapcsolatok	.835
Önérvényesítés	.492
Munkateljesítmény	.471

A preferált értékkörök többségével jellemezhető ez a faktor. A presztízs és az önérvényesítés a magyar minta 1 faktorában is megjelent, mint preferált értékkör. Ez a két értékkör közös mindkét minta 1 faktoránál. Talán az *önmegvalósítás* fogalma áll a legközelebb tartalmához.

2. Faktor

Értékkör	Faktorsúly
Szellemi ösztönzés	.803
Függetlenség	.791
Fizikai környezet	.539
Irányítás	.585
Kreativitás	.609

A román minta második faktorában megjelenő öt értékkör közül három (szellemi ösztönzés, függetlenség és fizikai környezet) közös a magyar minta második faktorában megjelent értékkörökkel. Ez esetben a már említett három értékkör kiegészül a kreativitás és az irányítás értékkörökkel. A faktor tartalmához talán az *önkifejezés* fogalma áll legközelebb.

3. Faktor

Értékkör	Faktorsúly
Anyagiak	.846
Hierarchia	.772

Lényegét tekintve ez a faktor nagyon hasonlít a magyar minta első faktorához.

4. Faktor

Értékkör	Faktorsúly
Munkával kapcsolatos biztonság	.948

Ez a faktor a legpreferáltabb értékkört tartalmazza nagy faktorsúllyal és lényege ön maga. Úgy gondoljuk, hogy nem véletlen jelenik meg ez az értékkör, mint preferált értékkör, hiszen az elmúlt évek társadalmi változásainak hatására a hallgatók fontosnak tartják, hogy legalább a munka területen megtalálják a biztonságot.

Ahhoz, hogy a faktorok összehasonlíthatóak legyenek, a két mintát közösen kell elemezni, *közös faktorokat* kell keresni. A további elemzés a közös faktorokkal történik.

1. Faktor

Értékkör	Faktorsúly
Presztízs	.225
Társas kapcsolatok	.317
Hierarchia	.551
Munkateljesítmény	.190

Az első közös faktorhoz tartozó preferált értékkörök a presztízs, a társas kapcsolatok, a hierarchia valamint a munkateljesítmény. Hangsúlyoznunk kell, a társas kapcsolatok jelenlétét a preferált értékkörök között, hiszen ez az eredmény ellentmond Super tapasztalatának, mely szerint a felsőfokú végzettségűek nem tartják fontosnak a humán értékeket, azonban hasonló ahhoz, amiről Fónai és kutatócsoportja számolt be (Fónai, et al, 2010). A faktor tartalmához talán a **humánus hatalom** fogalma áll a legközelebb.

2. Faktor

Értékkör	Faktorsúly
Változatosság	.593
Függetlenség	.230
Esztétikum	.390
Kreativitás	.180

A faktor preferált és elutasított értékeket egyaránt tartalmaz. Az esztétikum, mint elutasított értékkör jelenik meg, míg a változatosság, a függetlenség és a kreativitás preferált értékkörök. Úgy gondoljuk, hogy az esztétikum elutasítása nem véletlen, hiszen a vizsgálatban résztvevő hallgatók többsége nem művészeti szakirány hallgatója. A preferált értékkörökhöz a **szabadság** jelző áll a legközelebb.

3. Faktor

Értékkör	Faktorsúly
Szellemi ösztönzés	.156
Fizikai környezet	.160
Irányítás	.722

Az irányítás meglehetősen magas faktorsúlyt kapott. Nem elhanyagolható az a tény, hogy a fizikai környezet is jelen van a preferált értékek között, ez arra enged minket

következtetni, hogy a hallgatók számára a munkakörnyezet fontos tényező, amit szem előtt tartanak mielőtt elköteleznék magukat egy adott munka mellett. Lényegét tekintve e faktorhoz az *önkifejezés* fogalma áll a legközelebb.

4. Faktor

Értékkör	Faktorsúly
Munkával kapcsolatos biztonság	.634
Önérvényesítés	.195

Ebbe a faktorba a ranghelyeket tekintve a középső harmadba sorolt értékkörök tartoznak. Talán a *biztonság* faktor lehetne.

5. Faktor

Értékkör	Faktorsúly
Altruizmus	.427
Anyagiak	.740

Ez a faktor egy elutasított (altruizmus) és egy nagymértékben preferált nagy faktorsúlyú értékkört (anyagiak) tartalmaz és lényege ez utóbbi.

A biztonság és az anyagiak, mint értékek választása alátámasztja azt a feltételezésünket, mely szerint az elmúlt évek társadalmi folyamatainak, válságainak hatására a hallgatók biztonságra vágynak, mely elképzelhetetlen a megfelelő anyagi háttér nélkül.

A következőkben azt vizsgáltuk, hogy van-e különbség a két minta között a fenti öt faktor tekintetében (Lásd 3. Melléklet). A következő faktoroknál találtunk különbségeket: a szabadság és biztonság (2. Faktor és a 4. Faktor) fontosabb a pályaválasztás szempontjából a magyar hallgatók számára, mint a román hallgatók számára, míg az önkifejezés (3. Faktor) a román hallgatók számára bír nagyobb fontossággal. (23. táblázat)

23. Táblázat: Az egyes faktorok átlagértéke

minta	1 Faktor	2 Faktor	3. Faktor	4. Faktor	5. Faktor
magyar	-0.01272	0.322362	-0.40698	0.205878	-0.1351
román	0.016751	-0.42444	0.535856	-0.27107	0.177883

A kapott eredmények azt mutatják, hogy mindkét alminta esetén négy faktort lehetett elkülöníteni. Teljességében csupán a negyedik faktor különbözik, a többi esetben közös értékpreferenciák vannak.

A teljes minta esetén öt faktort különítettünk el. Az első faktor tartalmazza a presztízt, társas kapcsolatokat, hierarchiát és munkateljesítményt; a második faktort alkot-

ják a változatosság, függetlenség, esztétikum és kreativitás; a harmadik faktorhoz tartoznak a szellemi ösztönzés, fizikai környezet és irányítás; a negyedik faktor tartalmazza a munkával kapcsolatos biztonságot és önérvényesítést, míg az ötödik faktorba az altruizmus és az anyagiak tartoznak (érdekes ez utóbbi párosítás).

Ha ezt az eredményt összehasonlítjuk előző kutatások eredményeivel (Kiss, 2001), eltéréseket észlelhetünk.

Szilágyi (1983) hat faktort azonosított (intellektuális érték, irányítás, altruizmus, társas kapcsolatok, anyagiak, függetlenség), a Benson-féle vizsgálatban (Benson, 1985) három faktort különítettek el (intellektuális érték, anyagiak –presztízs- irányítás, társas kapcsolatok) míg Kiss (1998) vizsgálataiban öt faktor lett elkülönítve. Ez utóbbi faktorszám megegyezik a teljes mintánk azonosított faktorszámával. A Kiss-féle vizsgálat (Kiss, 1998) első faktorába tartoznak a: presztízs, anyagiak, függetlenség és irányítás; a másodikba az intellektuális értékek, esztétikum, változatosság és önérvényesítés; a harmadikba az: önérvényesítés, játékoság és változatosság; a negyedikbe egy főérték, a munkateljesítménye tartozott, míg az ötödikbe, hasonlóan a negyedik faktorhoz, ugyancsak egy főérték tartozott: a humán értékek. Egy későbbi vizsgálatában, Kiss négy nemzeti szociális munkás szakos hallgatóinak munkaérték preferenciáját vizsgálta, és azt találta, hogy a faktorok száma 4-5 faktor mentén állandósulni látszik, és a faktorok struktúrája a mintán belül több hasonlóságot mutat, mint más szakmák esetében.

ÖSSZEZGÉS

Jelen dolgozatunk kettős célt követett: egyrészt azt, hogy bemutassa a szociológiai és szociális munka, bölcsészettudományi, művészeti, neveléstudományi, pszichológiai, társadalomtudományi, jogi politikai, közigazgatási, európai és teológiai, egyházi, vallási karok hallgatóinak sajátos, munkával kapcsolatos értékorientációját másrészt pedig feltárja a magyar és román anyanyelvű hallgatók értékrendjében jelentkező sajátosságokat.

A vizsgálatban összesen 161 nappali tagozatra járó egyetemi hallgató vett részt, 54,7%-uk magyar és 45,3% román nemzetiségű volt. Többségük nő volt.

A teljes minta (román és magyar) hallgatói túlnyomórészt városi, állami finanszírozású gimnáziumokból jöttek az egyetemre. Többségük nyelvvizsgálóval rendelkezik. Összehasonlítva a magyar és román mintát, láthatjuk, hogy a nyelvvizsgálóval rendelkező hallgatók 2/3-a román mintából került ki. Érdekesképpen megemlíthetjük, hogy a hallgatók túlnyomó részének ismerőse jár a választott szakra, és általa szerzett tudomást a szakról. Nem észleltünk kiemelkedő sztereotípiát az egyes szakokkal kapcsolatban gyakran megfogalmazott sztereotípiák felsorolásakor. Többségük állítja, hogy azért választotta az adott szakirányt, mert “így tudja megvalósítani elképzeléseit”. Ugyanakkor a saját szak rangsorolásakor, a harmadik legelismertebb szakok közé sorolta azt, amire jár.

A munkával kapcsolatos értékpreferenciákat illetően a magyar minta hallgatóinál nagyobb jelentősége van a változatosságnak, az önérvényesítésnek és az altruizmusnak, míg a román minta hallgatói számára az irányítás és az anyagiak fontosabbak.

A teljes minta közös faktorai a hatalom, a szabadság, az önkifejezés valamint a biz-

tonság. Biztatónak véljük a jövő szakembereire nézve, hogy a felsorolt faktorok mellett megtalálható a szabadság faktora is, hiszen ez a változatosság és függetlenség mellett tartalmazza a kreativitást is.

Vizsgálatunk által sikerült rávilágítanunk a magyar és román anyanyelvű hallgatók értékszerkezetének sajátosságaira. Továbbá, fontosnak tartjuk hangsúlyozni egy későbbi kutatás szükségességét, mely nagyobb mintára terjedne ki annak érdekében, hogy a különböző szakos egyetemi hallgatók munkaérték preferenciája közötti különbségeket is feltárja.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Asztalos Lajos, Kolozsvár rövid története, <http://www.magyarnapok.ro/index.php>
2. Az egyetem számokban, <http://www.ubbcluj.ro/hu/despre/>
3. Benson Katalin (1985): Orvosegyetemi hallgatók körében végzett vizsgálatok összehasonlító elemzése FPK Tanulmánykötet, Budapest
4. Comisia Județeană pentru Recensământul Populației și al locuințelor, Județul Cluj Comunicat De Presă privind rezultatele provizorii ale Recensământului Populației și Locuințelor – 201, 12 februarie 2012
5. Fónai – Zolnai E – Kiss J: *A hallgatók munkaérték preferenciái*. In: Pusztai Gabriella (szerk.): Régió és oktatás európai dimenzióban. Debrecen: Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete, 2005. pp. 190-205. (ISBN 963 217 585 9), jog.unideb.hu/documents/detep/FM.doc
6. Fónai, Mihály – Kiss, János – Márton, Sándor – Zolnai, Erika (2010): *Characteristics of the Work Value Choices of the University Students*. In: Fedor, A – Semsei, I (eds): Twenty Years of Health Care Education and Social Sciences at the Faculty of Health Medical and Health Science Center University of Debrecen. Nyíregyháza: Faculty of Health Medical and Health Science Center, pp. 38-60. http://www.doktori.hu/index.php?menuid=192&sz_ID=2194
7. Kiss János (1998): Munkaérték preferenciák vizsgálata szociális munkás hallgatóknál. In.: DOTE E.F.K. Tudományos Közleményei, szerk. Fónai Mihály, Nyíregyháza
8. Kiss János (2001): Szociális munkás szakos hallgatók munkaérték preferenciáinak nemzetközi összehasonlítása, -tanulmány, mely az OTKA T 017955 sz. Pályázat keretében készült
9. Kolozsvár története, <http://www.kolozsvar.com/kvar/tortenete.html>
10. SAJTOS, L., MITEV, A. (2007): SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv. Alinea Kiadó, Budapest
11. Sípós Gábor, Az egyetem története, <http://www.ubbcluj.ro>
12. Szilágyi Klára (1938): Tanulmányaikat befejező egyetemi és főiskolai hallgatók értékválasztásának eredményei. Pályaválasztás 1983/4.

